

POLACY NA BIAŁORUSI
Od końca XIX do początku XXI wieku

Tom III

BiBliotheca Europae Orientalis

XLVIII

2

studia

68

POLACY NA BIAŁORUSI

Od końca XIX do początku XXI wieku

Tom III

**Niepodległość 1918-2018: Polskie i
białoruskie idee niepodległościowe**

**pod redakcją
Tadeusza Gawina**

WARSZAWA 2019

Recenzowali:

xxxxxxx

xxxxxxx

xxxxxxx

Redaktor naukowy tomu:

dr Tadeusz Gawin

Przewodniczący Związku Polaków na Białorusi w latach 1990–2000

Redaktor prowadzący:

dr Michał Piekarski

Ilustracja na okładce:

Fragment defilady 81 Pułk Strzelców Grodzieńskich im. Króla Stefana Batorego. Defiladę odbiera m.in. prezydent RP Ignacy Mościcki. Grodno 1933 r. NAC, sygn. 1-P-3424-3.

Tłumaczenia na język angielski:

Christopher Moore

Tłumaczenia na język rosyjski i białoruski:

Tatiana Kasata, Natalia Romanowicz, Andżelika Załoga

Tłumaczenia z języka białoruskiego na język polski:

Witalis Łuba

Indeks nazwisk:

Witalis Łuba

Projekt okładki i stron tytułowych:

Jan Jerzy Malicki

(na podstawie projektu serii wydawniczej BEO autorstwa Maryny Wiśniewskiej)

Skład i łamanie:

Drukarnia Duo Studio, Marzena Piłko

© Copyright by Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu

Warszawskiego Warszawa 2019

ISBN 978-83-61325-70-3

Złożono do druku w listopadzie 2019

Pozycja wydana przy udziale Konsulatu Generalnego RP w Grodnie

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Grodnie

SPIS RZECZY

Słowo wstępne	9.
Wstęp	13..

Część I

Polskie i białoruskie projekty organizacji politycznej przyszłości narodu w końcu XIX i na początku XX wieku	17
---	-----------

Viktar Korbut, *Mińsk Litewski: polski czy (i) białoruski? Miasto
w dziennikach i wspomnieniach z połowy XIX – początku XX w.
(Przyczynek do badania tożsamości Polaków w okresie porozbiorowym)* . . . 19

Andrzej Tichomirow, *Polacy w guberni mohylewskiej w XIX
i na początku XX wieku w świetle statystyk* 43

Andrzej Poczobut, *Organizacja bojowa PPS i Polska Organizacja
Wojskowa na terenie Grodzieńszczyzny w latach 1900–1919* 61

Dariusz Tarasiuk, *Działalność oświatowa, społeczna i kulturalna
Polaków na terenach obecnej Białorusi w latach 1905–1914* 83

Monika Gabryś-Sławińska, *Polska oświata na ziemiach białoruskich
w wybranych tygodnikach warszawskich w latach 1918–1919* 101

Julia Gurskaja, *Idea niepodległości w literaturze białoruskiej
w zwierciadle kluczowych imion kultury* 119

Część II

Polskie i białoruskie koncepcje budowania niepodległych państw narodowych w latach 1915–1921	133
Roman Jurkowski, <i>Polska i Białoruś po 1918 roku w koncepcjach politycznych Edwarda Woyniłłowicza</i>	135
Aleksander Smalianczuk, <i>Stosunki polsko-białoruskie w Mińsku i na Mińszczyźnie w 1918 roku</i>	153
Ihar Mielnikau, <i>I Korpus Polski a Białoruska Republika Ludowa. Od wizji białoruskiej niepodległości do trudnej rzeczywistości</i>	175
Joanna Gierowska-Kałużur, <i>Przyszłość Białorusi w oczach Polaków w latach 1917–1921</i>	187
Piotr Cichoracki, <i>Polskie ziemiaństwo Mińszczyzny w realiach wojny polsko-bolszewickiej (do lipca 1920 roku)</i>	219
Mikalai Miazga, <i>Pomiędzy Moskwą a Warszawą: białoruski ruch w walce o państwowość narodową w warunkach wojny 1919-1920</i>	235

Część III

Kwestia niepodległości w polskiej i białoruskiej myśli politycznej w latach 1921–1945	253... ..
Aliaksandr Pahareły, <i>Niepodległość i modernizacja – ze wzajemnych obserwacji Polaków i Białorusinów w okresie międzywojennym</i>	255
Wojciech Śleszyński, <i>Polskie koncepcje asymilacji narodowej na Polesiu w latach 1921– 1939</i>	271
Eugeniusz Mironowicz, <i>Koncepcje zbudowania własnego państwa w myśli politycznej białoruskiego obozu narodowego w latach 1939–1944</i>	291
Stanisław Silwanowicz, <i>Stanowisko polskiego rządu emigracyjnego w sprawie kształtu terytorialnego państwa w latach 1939–1945</i>	309
Jerzy Grzybowski, <i>Polska wobec białoruskich aspiracji niepodległościowych w czasie II wojny światowej</i>	327

Polacy a polityka oświatowa białoruskiej władzy w latach 1921–1938, 1939–1941.. Oświata polskojęzyczna w BSRR w służbie burzenia niepodległego bytu państwowego Polski 345

Andrzej Biały, *Szkolnictwo polskojęzyczne BSRR w latach 1921–1938 w świetle polskojęzycznej prasy na Białorusi* 345

Waleryj Tuchta, *Oświata polska na Lepelszczyźnie w latach 1920–1930: początek i tragiczny koniec* 365

Ihar Puszkina, *Instytucje edukacyjne i kulturalno-oświatowe ludności polskiej w BSRR w latach dwudziestych XX wieku* 379

Anatol, Trafimczyk, *Szkoły polskie w warunkach utraty niepodległości przez Polskę w zachodnich obwodach BSRR (1939–1941)* 393

Pomiędzy okupantami, kolaborantami i sowietami a dążeniem do odzyskania niepodległości 415...

Kazimierz Krajewski, *Relacje między AK i Niemcami na Nowogródzczyźnie. Fakty i mity* 415

Witalij Barabasz, *Armia Krajowa w walce o niepodległość Polski przeciwko radzieckiemu ruchowi oporu na obszarze Zachodniej Białorusi w okresie okupacji niemieckiej (1941–1944)* 453

Część IV

Kwestia niepodległości i bezpieczeństwa państwa w polskiej i białoruskiej myśli społecznej i politycznej w latach 1981–2018.. Działalność polityczna i kulturalna wspólnoty polskiej na Białorusi 473...

Edmund Jarmusik, *Kościół katolicki i problemy bezpieczeństwa państwa radzieckiego w latach 1940–1980 (na przykładzie Białorusi)* . . . 475

Grzegorz Radomski, *Współczesny ruch narodowy w Polsce wobec Białorusi i mniejszości polskiej na Białorusi* 495

Tadeusz Gawin, *Problem mniejszości polskiej w ZSRR (BSRR) w dialogu między Wojciechem Jaruzelskim i Michaiłem Gorbaczowem (1985–1989)* 511

Ryszard Radzik, <i>Postawy społeczeństwa Białorusi wobec niepodległości w badaniach socjologicznych</i>	533
Siarhiej Tokć, <i>Spoleczność polska w Republice Białoruś według spisów powszechnych z 1999 i 2009 roku: dynamika i charakter zmian</i>	549
Swiatłana Marozawa, <i>Gazeta „Nasza Niwa” o Polsce i Polakach (2009–2019)</i>	585
Noty biograficzne autorów	607
Indeks nazwisk	615